

ПРЕСЦЕНТЪР И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕНОСТТА

**Извлечение от протокола от проведената на 5 януари т.г., в БСК,
РАБОТНА СРЕЩА МЕЖДУ СОЦИАЛНИТЕ ПАРТНЬОРИ
по проблемите на социалния диалог и реформата в осигурителната система**

***

В срещата участваха представители на ръководствата и експерти на национално представителните организации на работниците и служителите – КНСБ и КТ „Подкрепа“, и на национално представителни организации на работодателите - АИКБ, БСК, БТПП, БСЧП и ССИ.

Бяха обсъдени и приети предложения за:

- Стабилизиране на осигурителната система, подобряване контрола и развитие на пенсионната система ([вж. Приложение 1](#));
- Промени в Кодекса на труда за подобряване на социалния диалог ([вж. Приложение 2](#)).

Участниците се договориха, че приетите с консенсус предложения следва да бъдат изпратени на Министър-председателя на Република България, г-н Бойко Борисов с оглед тяхното обсъждане в допълнително съгласуван формат, за предприемане на съответни промени в законодателството и подзаконовата нормативна уредба.

Участниците се обединиха около становището, че **са налице повтарящи се проблеми при свикването на извънредни заседанията на НСТС**, най-често чрез различни форми на отказ или постоянно отлагане. Практиката показва, че в голяма степен те са свързани с неограничените възможности за свикване на извънредни заседания (до 5 дни от поискването) от всяка от представените организации.

Общо е становището за **въвеждане на регулярни месечни заседания** и нуждата от инициране на промени в процедурата за свикване на извънредни заседания и Правилника за НСТС. Изразена е обща готовност за сформиране на експертна група, която да подготви и внесе за последващо обсъждане предложения в тази посока.

Като цяло се одобрява предложението на БСК, становищата, предложенията и решенията на НСТС да се внасят за разглеждане в Министерски съвет по реда на чл. 36 на Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, приет с ПМС № 229 от 23.09.2009 г., обн., ДВ, бр. 78 от 2.10.2009 г.

Прие се, че е добре да се внесат промени и допълнения в Кодекса на труда за **подобряване на публичността на разискванията**, изразените становища в НСТС, поддържането на Интернет страница и свикване на редовни пресконференции след заседание на НСТС.

Беше предложено свикване на следваща (трета) двустранна среща до края на м. януари, за обсъждане на пакет от мерки и промени в нормативната уредба, подготвени по изпълняваните от социалните партньори проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси“. Подготвените изменения и допълнения в закони, постигнати в работата на отделните организации по проектите, могат да се обединят от името на всички организации или само на разработилите ги и да бъдат представени на Министър-председателя за обсъждане и приемане по целесъобразност.

**Предложения за стабилизиране на осигурителната система,
подобряване контрола и развитие на пенсионната система**

1. Криминализирането на укриването на осигурителните вноски да се осъществи чрез промяна в НК, като се спазва същият подход, както е в текста за укриването на дължими данъци. Наред с това, да се предложи уеднаквяване на режима на определяне размера на лихвите за забава на плащането на осигурителните вноски и на данъците в размера на законната лихва – ОЛП + 10 пункта;

2. Да се провежда последователно и равнопоставено принципът, че полагането на труд се съпровожда с осигуряване и плащане на осигурителни вноски. В тази връзка да се прецизират или отменят съответните нормативни текстове в КСО, които допускат да се полага труд, без да се дължат осигурителни вноски.

3. Във връзка с подготвяните от БСК комплекс от мерки и предложения за подобряване дейността на банковата система, представителите на организациите се ангажират в този контекст да обсъдят и предложенията на синдикатите за изплащане на възнагражденията по банков път и за ограничаване на кешовите разплащания.

4. Да се прецизира начинът на определяне на размера на дължимите осигурителни вноски в солидарната пенсионна система за работещите в системите на специалните ведомства, с оглед правата им на ранно пенсиониране от нея. Да се приложат актюерските принципи и правила и да се определи необходимият размер на осигурителната ставка, който балансира съотношенията на приходите и разходите за ранното пенсиониране на тази категория, така че да се ликвидира сегашният недостиг от около 15 %.

За целта да се проведат целеви разговори със заинтересованите ведомства и представители на осигурените лица, ползващи права за пенсиониране по чл. 69 КСО, с оглед въвеждане на изискване за пенсионна възраст, така, както е по отношение на всички останали лица с право на ранно пенсиониране или без такова. Определяне на длъжностите и дейностите съгласно степента на риск и преференциите за ранно пенсиониране.

5. Да се прецизира редът за отпускане на инвалидни пенсии и технологията на трудовата експертиза. Да се отменят нормативните текстове, които допускат съчетаване на пенсия за осигурителен стаж и възраст едновременно с инвалидна пенсия, независимо от размера на последната.

С оглед сложността на въпросите на трудовата експертиза и необходимостта да бъдат привлечени специалисти от редица институции (НОИ, НЗОК, МТСП, НЕЛК, МЗ и пр.) партньорите приемат за необходимо да продължат да развиват и разработват необходимите нормативни и институционални промени съвместно с тях.

6. Да се изведат всички социални плащания, които нямат осигурителен характер и осигурителен произход, от пенсионното законодателство, респективно – от задълженията на НОИ. В тази връзка партньорите в непродължителен срок ще определят списъка на плащанията, които имат предвид тук.

7. Да се възстанови равнопоставеността и недискриминационният подход по отношение на приноса на всяка година осигурителен стаж във формулата за определяне на пенсията. Недопустимо е приносът на различните възрастови групи пенсионери, вкл. получателите на т.нар. „стари пенсии“, да се оценява по различен начин. С оглед механизмите за координация, този подход ще постави страната ни в изключително деликатна ситуация и в международен план. Да се прилага единен коефициент от 1,2 за пенсиониралите се до края на 2016 г. и за тези от началото на 2017 г.

8. Да се въведат лични осигурителни вноски за държавните служители само при условие, че възнагражденията им бъдат предварително и целево компенсирани (увеличени) с процента на личната осигурителна вноска за ДОО и за здравното осигуряване.

9. Осъвременяване на пенсиите да се провежда регулярно, последователно и по отношение на всички пенсии, независимо от техния размер. Всеки друг подход влошава и без това силно сгъстената структура на размерите на пенсиите (две-трети от пенсионерите получават до средната пенсия) и разкъсва връзката между осигурителния принос и правата.

10. Да се осъществи анализ на нормативната уредба в допълнителното задължително и доброволно пенсионно осигуряване и се предложат мерки с цел гарантиране на по-ефективни права за осигурените лица.

**Предложения за промени на Кодекса на труда
за подобряване на социалния диалог**

1. Внасяне на допълнения в чл. 3 КТ, като се създадат нови три алинеи със следното съдържание:

„(3) По въпроси в обхвата на чл. 3, ал. 1 могат да се сключват споразумения между представителните организации на работниците и служителите и работодателите, включително и за изменения и допълнения на нормативни актове или за приемане на нови такива в резултат на:

- тяхно искане и по преценка на държавата;
- предложение на държавата отправено до тях.

(4) Изпълнението на споразуменията по предходната алинея, включително и приемането на нормативни актове се осигурява от Държавата.

(5) Условиата, редът и сроковете за постигане на споразуменията се определят от правила, приети от Националния съвет за тристранно сътрудничество.”

Мотиви. Сключването на споразумения между социалните партньори относно регулацията на трудовите и непосредствено свързаните с тях отношения отдавна се е превърнала в европейска практика. Този принцип бе прогласен в Договора за създаване на Европейската общност (чл. 139), като впоследствие бе препотвърден и в Договора за функциониране на Европейския съюз (чл. 155, т. 1). В българската практика вече има постигнати две споразумения, превърнали се след това в изходна точка за промени в Кодекса на труда – споразуменията между работодатели и синдикати по надомната и по дистанционната работа, от ноември 2010 г.

2. В чл.3а да се създадат нови ал.6, ал.7 и ал. 8 със следното съдържание:

„(6) Дейността на НСТС се осигурява от Секретариат в състав:

- секретар и технически секретар - служители в администрацията на Министерския съвет,
- двама съветници, определени от представителните организации на работниците и служителите и на работодателите.

Мотиви. По-подробно Секретариатът на НСТС е уреден в Правилника за организацията и дейността на съветите за тристранно сътрудничество, но такъв текст липсва в КТ, т.е. от чисто правно-техническа гледна точка се налага такъв текст да бъде приет. Нещо повече, идеята за издигане ролята и мястото на НСТС предполага да се обогати дейността на секретариата чрез допълнения в Правилника за дейността му.

(7) По законопроекти, регулиращи трудовите, осигурителните и непосредствено свързаните с тях отношения и жизненото равнище, председателят на водещата комисия на Народното събрание в тридневен срок от тяхното постъпване в комисията изисква становище на Националния съвет за тристранно сътрудничество, когато такова становище не е представено предварително.

Мотиви. Ал. 7 конкретизира в императивен вместо в диспозитивен нормативен текст внасянето на промени в Правилника за организацията и дейността на Народното събрание. Съгласно чл. 69, ал. 3 на Правилника на НС „По законопроекти, регулиращи трудови и осигурителни отношения, председателят на водещата комисия **може** да изисква становище от Националния съвет за тристранно сътрудничество.” В тази връзка чрез допълнителен текст в Преходните и заключителни разпоредби се предлага отмяната на чл. 69, ал. 3 на Правилника на Народното събрание.

В чл.2 и чл.3 от Кодекса на труда е прокламирано, че същността на социалния диалог и тристранно сътрудничество се свързват с изискването държавата да осъществява регулирането на трудовите и непосредствено свързаните с тях отношения, осигурителните отношения, както и въпросите на жизненото равнище, в сътрудничество и след консултации с представителните организации на работниците и служителите и на работодателите. Ясно е, че тези текстове отразяват духа на диалог и партньорство, наложен и възприет от Европейския съюз. Предметът и механизмите за осъществяването на социалния диалог и на тристранното сътрудничество на регулиране и при двата текста са едни и същи.

Възниква въпросът как следва да се разбира изреча "държавата". Няма спор, теорията и практиката потвърждават, че в случаите на тристранното сътрудничество основен партньор е изпълнителната власт, в лицето на Министерския съвет. Министерският съвет е представен в Националния съвет за тристранно сътрудничество чрез зам.-председател на МС. Той е и страна по редица важни за социалните партньори въпроси (харта, меморандум за приоритетни общи действия, споразумения и т.н.), макар че оперативните контакти и експертно решаване на преобладаващите въпроси се осъществява с МТСП. От тази позиция, в чл.2 и чл.3 КТ законодателят е употребил понятие "държавата", като е имал предвид и изпълнителната, и законодателната власт. Новата законодателно утвърдена система на националното сътрудничество на всички нива насочва към по-конкретно разбиране на държавата - това освен Министерският съвет са и отделните министерства "...съответното министерство...", или "...друго ведомство...", вкл. местните органи на самоуправление.

В тази връзка следва да се потърсят решения за консултации и диалог и със законодателната власт – Народното събрание. В предходни Народни събрания (38, 39 и 40-то), макар и неформално, съществуваше и осъществяваше дейност Консултативен съвет към Комисията по труда и социалната политика към Народното събрание. В неговата работа вземаха участие, освен членовете на посечената комисия, представители на всички синдикални и работодателски организации, независимо от това дали са представителни или не, вкл. и представители на други граждански формации, които представляват и защитава интересите на българските граждани от различни позиции и гледни точки. Тази неформална структура към Народното събрание олицетворяваше разбирането, че под "държавата" в чл.2 и чл.3 се разбира и Народното събрание, т.е. законодателната власт. Именно тя, чрез приеманите закони осъществяваше в най-висша степен регулирането на отношенията, визирани в чл.3 от КТ. Народното събрание регулира, т.е. създава основните правни актове, чрез които се уреждат "...трудовете и непосредствено свързаните с тях отношения, осигурителните отношения и въпросите на жизненото равнище...". Ето защо според нас е възможно чрез промени на Кодекса на труда и Правилника за организация на дейността на Народното събрание да бъде уреден механизъм, чрез който това да стане. Става дума основно за проектите на закони от кръга на отношенията по чл.3 КТ, внасяни от отделни народни представители. Законопроектите на Министерския съвет се обсъждат в НСТС по силата на чл.3 и следващите от Кодекса на труда. Чрез това предложение ще се изпълни разпоредбата на чл.3 КТ, както и ще се изпълни с по-богато съдържание и разпоредбата на чл.3в, ал.2 КТ.

(8) При внасяне в Народното събрание и Министерски съвет на проекти на нормативни актове, регулиращи трудовете, осигурителните и непосредствено свързаните с тях отношения и жизненото равнище, се прилагат приетите решения на НСТС и изразените писмени становища и предложения от представителните организации на работниците и служителите и на работодателите."

Мотиви: Промените осигуряват възможност да бъдат представени на заседанията на Министерски съвет и съответните ресорни комисии на Народното събрание, обсъдени и отчетени или отхвърлени с или без мотиви за законосъобразност и целесъобразност, взетите решения от НСТС и изразени становища и предложения от представителните организации на работниците и служителите и на работодателите по проекти на нормативни актове, регулиращи трудовете, осигурителните и непосредствено свързаните с тях отношения и жизненото равнище.

3. Изменения и допълнения в чл. 3в.

а). В ал. 2 думите „ал.1“ се заменят с изреча „въпроси на трудовете, осигурителните и непосредствено свързаните с тях отношения и жизненото равнище“.

Мотиви: Предложената промяна дава възможност на Президента на Републиката, Председателя на Народното събрание, председателите на постоянни комисии на Народното събрание и Министър-председателя да искат обсъждане и даване на мнение от НСТС по всички въпроси на трудовете, осигурителните и непосредствено свързаните с тях отношения и жизненото равнище, а не само по съответните законопроекти, проекти на подзаконови нормативни актове и решения на МС. Предложението разширява предметния кръг и правомощия на Президента на Републиката, Председателя на Народното събрание, председателите на постоянни комисии на Народното събрание и Министър-председателя за сезиране на НСТС, т.е. искане на мнения не само по законопроекти, но и по всички въпроси от целия предметен кръг на чл.3, ал.1.

б). Да се създадат нови ал.5 и ал.6 със следното съдържание:

„(5) Мненията на Националния и отрасловите съвети за тристранно сътрудничество се обявяват публично от Секретариата на НСТС по ред и начин, уредени в Правилника за

организацията и дейността на НСТС, включително и чрез специална страница в Интернет и пресконференции, провеждани непосредствено след заседанията.”

Мотиви. Към момента няма правно уреден механизъм в тази посока. Практиката е наложила организиране на пресконференции или даване на интервюта след заседанията на НСТС. В тях обаче обикновено се съдържат субективни преценки на ръководителите на съответните делегации и обществото няма възможност да се запознае с обстояните предложения, позиции, оценки и т.н., вкл. и при различни позиции на делегациите. Към работата на отрасловите съвети интересът на пресата е значително по-малък. Идеята за развитие на демокрацията и гласността предполагат възприемането на решения и създаване на практика за пълно информационно откриване на позициите и мненията на социалните партньори, заявявани в съветите за тристранно сътрудничество.

„(6) Съветите за тристранно сътрудничество осъществяват дейността си, като изучават и прилагат опита на аналогични или сходни по своето устройство и дейност органи в други държави, членки от Европейския съюз, и си сътрудничат с тях.”

Мотиви. В държавите-членки има различен и богат опит по отношение на двустранното и тристранно сътрудничество. В досегашната практика на НСТС няма случай да е търсен, изучаван и прилаган такъв опит. Процесите на интеграция, протичащи в ЕС, и богатството на опита на отделните държави-членки налагат в националната ни практика на двустранно и тристранно сътрудничество по-активно да потърсим такъв опит и евентуалното му приложение в нашата практика.

4. С оглед регламентиране и укрепване на двустранно сътрудничество, да се създаде нов чл.3ж със следното съдържание:

„Чл. 3ж. (1) Държавата насърчава и подпомага двустранното сътрудничество между синдикални и работодателски организации на всички равнища на тяхната дейност по въпросите и по начина, уредени в чл. 2 КТ.

(2) Представителните синдикални и работодателски организации полагат усилия за развитие и усъвършенстване на двустранния диалог на всички равнища на тяхната дейност, насочени към:

- укрепване на взаимното доверие;
- взаимно зачитане на интересите;
- утвърждаване на колективното трудово договаряне;
- развитие на взаимното сътрудничество и постигане на взаимно приемливи решения по пътя на диалога и споразуменията;
- повишаване информираността на работниците и служителите относно техните права и задължения;
- активизиране на работниците и служителите за по-висок принос в трудовия процес;
- развитие и утвърждаване на корпоративната социална отговорност.”

Мотиви. Времето, натрупаният опит и усъвършенстването на практиката налагат нова правна рамка за двустранното сътрудничество. То има съществено значение за решаването на важни социално-икономически проблеми. Поради тази причина, е необходимо формулирането на правна норма, която на принципно и концептуално ниво да урежда материята, свързана със социалния диалог в двустранен формат.